

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, İnsan Hakları Uygulamacısı ve AİHM Eski B Hukukçusu, @O_TSDLN, Ağustos 2023. [Daha önce Patreon sayfamda “www.patreon.com/posts/85462228” yayımlanmıştır] Bu özet çeviriyi yayımlama izni, yalnızca HUDOC’a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Human Rights Practitioner and Former B Lawyer of the ECtHR, @O_TSDLN, August 2023. [Already published on my Patreon page “www.patreon.com/posts/85462228”] Permission to re-publish this summary translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

NURCAN BAYRAKTAR/TÜRKİYE¹

(Başvuru No. [27094/20](https://www.echr.coe.int/eng/i-001-225445), 27/06/2023)

M. 8 • Özel hayat • Ulusal mahkemelerin, hamile olmadığını kanıtlamak için tıbbi muayeneden geçmeksizin, yeniden evlenmek isteyen boşanmış kadınlar için olan 300 günlük yasal iddet müddetinden başvuruçuyu muaf tutmayı reddetmesi • Biyolojik babalığı belirlemeyi sağlama amacının modern bir toplumda gerçek dışı olduğu • Kadının hamile olup olmadığı meselesinin özel hayatının mahremiyetine yakından bağlı bulunması • Kadının biyolojik özellikleri gerekçesinin, birey olarak kadının gelişimi için fiziksel ve psikolojik önemini dikkate almayan, kadın cinsiyetine geleneksel bakışın yansıması olduğu • İlgili ve yeterli gerekçelerin yokluğu • Orantılı olmayan tedbir

M. 14 (+ m. 12) • Evlilik • Dar takdir payı • Doğacak muhtemel çocuğun soy bağına ilişkin belirsizlikleri önleme amacıyla haklı kılınamayan, cinsiyete dayalı doğrudan ayrımcılık • Ne objektif olarak haklı kılınmış ne de gerekli bir muamele farklılığı

M. 34 • Mağdur • İlginin, sadece evlenebilecek boşanmış kadın kategorisine ait olması gerekçesiyle, ihtilaflı süreyi öngören yasa hükmünün etkilerine doğrudan maruz kaldığı

¹ *Nurcan Bayraktar/Türkiye* kararına ilişkin basın bildirisinin çevirisi için bkz. “<https://www.patreon.com/posts/85462228>” Ç.N.

Fransızca kaleme alınan karara ise linkten ulaşılabilir: “<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225445>”

GİRİŞ

1. Dava, başvurucunun Medeni Kanun'un 132. maddesinde öngörülen 300 günlük iddet müddetinden, hamile olup olmadığını belirlemek için sağlık muayenesinden geçmeksizin muaf tutulması talebinin ulusal makamlarca reddedilmesine ilişkindir. Başvurucu, hamile olmadıklarını kanıtlamadıkça; boşanmış kadınlara getirilen 300 günlük hamilelik süresine uyma yükümlülüğünün ayrımcılık oluşturduğunu, özel hayata saygı ve evlenme haklarını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

OLAYLAR

4. Başvurucu Nurcan Bayraktar, Kadıköy Aile Mahkemesinin 19 Aralık 2012 tarihli kararıyla eşinden boşanmıştır. Bu karar, Yargıtayın 27 Kasım 2013 tarihli ilamını takiben 21 Ocak 2014 tarihi itibarıyla kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, 09 Temmuz 2014 tarihinde, hamile olmadığını kanıtlamak için tıbbi muayeneden geçmesine gerek kalmaksızın, 300 günlük iddet müddetinin kaldırılması için İstanbul Anadolu Aile Mahkemesine dava açmıştır.

6. Ancak Aile Mahkemesi, başvurucudan hamile olup olmadığına dair hastaneden sağlık raporu almasını istemiş; aksi takdirde talebinin usulden reddedileceğini belirtmiştir. Başvurucunun Medeni Kanun'un 132. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu itirazı ise reddedilmiştir.

8. Aile Mahkemesi, 19 Eylül 2014 tarihinde, eski eşinden başka bir kişiyle evlenmek istediği takdirde istenen, hamile olmadığına dair sağlık raporunu sunmadığı gerekçesiyle, davayı usulden reddetmiştir.

9. Bu karar, 06 Mayıs 2015 tarihinde, Yargıtay tarafından onanmıştır.

11. 22 Ocak 2016 tarihinde, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılmıştır.

12. Başvurusu, 03 Nisan 2020 tarihinde kabul edilemez bulunmuştur.

HUKUK

I. HÜKÜMETİN İLK İTİRAZLARI

21. Hükûmet, iç hukukta dava açtığı esnada yeniden evlenme hususunda somut bir planının bulunduğunu ve iddet müddetinin hayatı üzerinde olumsuz etkisinin olduğunu başvurucunun ortaya koyamadığını belirtmiştir. 300 günlük iddet müddetinden doğrudan etkilenmemesi itibarıyla mağdur statüsünün olmadığını ve başvurusunun, halk davası (*actio popularis*) niteliğinde bulunduğunu savunmuştur.

24. Bir kişinin mağdur olduğunu ileri sürebilmesi için şikâyet konusu tedbirin etkilerinden doğrudan etkilenmiş olması gerekmektedir. Sözleşme'de tanınan hakların

yorumlanması amacıyla halk davası açılması olanağı, Sözleşme’de öngörülmediğini gibi kişilerin, etkilerine doğrudan maruz kalmadıkları fakat Sözleşme’ye aykırı olduğunu düşündükleri bir iç hukuk hükmünden şikâyet etmelerine de izin verilmemektedir (bkz. *Burden/Birleşik Krallık* [BD], No. [13378/05](#), § 33, AİHM 2008; *Tănase/Moldova* [BD], No. [7/08](#), § 104, AİHM 2010).

26. Bununla birlikte bir kişi, soruşturma tehdidi altında davranışını değiştirmeye mecbur bırakılıyorsa ya da yasanın etkilerine doğrudan maruz kalma tehdidi altındaki kişi grubunun bir parçasıysa; kendisi hakkında bireysel bir icrai eylem olmasa bile, bir yasanın haklarını ihlal ettiğini ve Sözleşme’nin 34. maddesi anlamında “mağdur” olduğunu iddia edebilmektedir (bkz. *Burden/Birleşik Krallık*, yukarıda anılan, § 34; *Norris/İrlanda*, 26 Ekim 1988, §§ 33 ve 34, A Serisi No. 142; *Dudgeon/Birleşik Krallık*, 22 Ekim 1981, § 41, A Serisi No. 45; *Marckx/Belçika*, 13 Haziran 1979, § 27, A Serisi No. 31; *Michaud/Fransa*, No. [12323/11](#), § 51, AİHM 2012).

28. Mahkeme açısından, başvurunun Medeni Kanun’un 132. maddesi dolayısıyla iddet müddetine tabi olması ve bunun kaldırılması için ulusal makamlar nezdinde, o kapsamda hamile olmadığını gösteren bir sağlık raporu sunması istenen özel bir dava açmasının gerekmesi ve yeniden evlenebilecek boşanmış kadınlar kategorisine girmesi, ona mağdur statüsü vermek için yeterlidir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Ternovszky/Macaristan*, No. [67545/09](#), § 21, 14 Aralık 2010).

29. Bu şartlar altında başvuru, itiraz konusu süreyi öngören yasa hükmünün etkilerine doğrudan maruz kalmıştır ve özel hayata saygı ve evlenme haklarının kullanımında, iddia ettiği ayrımcı muamelenin mağduru olduğunu ileri sürebilir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Vallianatos ve Diğerleri/Yunanistan* [BD], No. [29381/09](#) ve [32684/09](#), § 49, AİHM 2013 (alıntılar); *Open Door ve Dublin Well Woman/İrlanda*, 29 Ekim 1992, § 44, A Serisi No. 246-A; *S.L./Avusturya* (k.k.), No. 45330/99, 22 Kasım 2001).

II. SÖZLEŞME’NİN 8. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

42. Evli, bekar, boşanmış veya dul olsun; bir kişinin medeni durumu, 8. madde tarafından korunan kişisel veya sosyal kimliğinin bir parçasını oluşturmakta (bkz. *Dadouch/Matla*, No. [38816/07](#), § 48, 20 Temmuz 2010) ve evlenme hakkı, özel hayata saygı hakkıyla yakından ilişkili bulunmaktadır (bkz. *Frasik/Polonya*, No. [22933/02](#), § 90, AİHM 2010 (alıntılar)).

43. Mahkeme, somut olayın, bir kadın olarak başvurunun özel hayatının en mahrem yönlerinden birine ilişkin olduğunu ve bu nedenle, 8. maddenin kapsamına girdiğini değerlendirmektedir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Dudgeon/Birleşik Krallık*, yukarıda anılan karar, § 52; *Smith ve Grady/Birleşik Krallık*, No. [33985/96](#) ve [33986/96](#), § 90,

AİHM 1999-VI; *S.L./Avusturya*, No. [45330/99](#), § 29, AİHM 2003-I (alıntılar); ayrıca bkz., gerekli uyarlamalarla, *Dadouch/Malta*, yukarıda anılan karar, § 48).

44. Boşanmasının ardından başvurucuya uygulanan iddet müddetinin ve bunu kısalttırmak istiyorsa, hamile olmadığını teyit edecek bir tıbbi muayeneden geçme şartının, onun özel hayata saygı hakkı üzerinde açık bir etkisi bulunmaktadır ve bu hakka, müdahale teşkil etmektedir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Vavříčka ve Diğerleri/Çek Cumhuriyeti* [BD]², No. [47621/13](#) ve diğer 5 başvuru, § 263, 08 Nisan 2021; *Dadouch/Malta*, yukarıda anılan, § 50).

46. Müdahalenin yasayla (Medeni Kanun’un 132. maddesi) öngörüldüğü hususunda bir anlaşmazlık yoktur.

47. Şikâyet konusu müdahale tarafından güdülen amacın meşruiyetine dair çekinceleri olmakla birlikte Mahkeme, yine de müdahalenin diğer kişilerin hak ve özgürlüklerini koruma ve kamu düzeninin bozulmasını önleme meşru amaçlarına yönelik olduğunu varsaymaktadır.

54. Müdahalenin gerekli olup olmadığına ilişkin olarak Mahkeme, Aile Mahkemesinin bir kadının hamile olmadığını kanıtlayan - bekleme süresinden vazgeçilmesi için talep edilen - sağlık raporunun doğmamış muhtemel bir çocuğun ve toplumun diğer ilgili üyelerinin bu çocuğun biyolojik soyunun net şekilde belirlenmesindeki menfaatinin korunması için hususi öneminin olduğuna hükmettiğini kaydetmektedir. Ayrıca Evlendirme Yönetmeliği’nde yer alan iddet müddetinin tanımı, yetkililerin böyle bir kural koymakla “neseplerin karışmasından” kaçınmayı amaçladığını akla getirmektedir.

55. Ulusal makamların iddia ettiği gibi iddet müddetinin ve bunun kaldırılmasının kadının hamile olmadığına dair sağlık raporu sunulmasına bağlanmasının amacı, doğmamış muhtemel çocuğun biyolojik soy bağına net şekilde karar vermekse; o zaman biyolojik babalığı, yasal babalık karinesinden ayırmak gerekmektedir. Çoğu hukuk sisteminde, evlilikte doğan çocuğun yasal babasının koca olduğu varsayılmakla birlikte; bir çocuğun biyolojik babası, evlilik içinde veya dışında doğsun, iddiasını destekleyen bilhassa DNA testi olmak üzere bilimsel kanıtları sunarak herhangi bir vakitte bu çocuğun babalığını tanıyabilmekte veya iddia edebilmektedir. Benzer şekilde, Medeni Kanun’un 285. maddesi uyarınca da yeni boşanmış bir kadının hamile olması ve yeniden evlenmeden önce iddet müddeti içinde bir çocuk doğurması halinde; böyle bir durum, eski kocayla ilgili sadece babalık karinesine yol açmakta ve biyolojik babanın belirlenmesini etkilememektedir. Bu anlamda “nesebin karışmasını” önleme, diğer bir ifadeyle biyolojik babalığı belirleme, modern bir toplumda gereksiz görünmektedir. Ayrıca bekleme süresinin amacının eski kocanın bu dönemde doğan herhangi bir çocukla

² *Vavříčka ve Diğerleri/Çek Cumhuriyeti* kararının özet çevirisi için bkz. “<https://www.patreon.com/posts/50187768>” ve “<https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-209731>”

ilgili babalık karinesini muhafaza etmek olduğu varsayılsa dahi; babalığı tanımak ve belirlemek için güncel hukuk sistemlerinde mevcut diğer hukuki yollar itibariyle bunun, yine de bir faydası olmayacaktır. Bekleme süresi diğer yandan, ancak boşanma kararının kesinleştiği tarihten itibaren işlemektedir. Bununla birlikte çoğu durumda eşler, bazen yıllarca sürebilecek boşanma işlemlerinin başlamasından itibaren artık birlikte yaşamamaktadır.

56. Dahası, bir kadının hamile olup olmadığının, yakın zamanda boşanıp boşanmadığına bakılmaksızın onun özel hayatının mahremiyetine yakından bağlı olduğunun kabulü gerekmektedir. Mahkeme, boşanmış bir kadının yeniden evlenebilme ehliyetini, bekleme süresine uyulmadan hamile olmadığı yönünde bir sağlık raporu sunmasına tabi tutmanın bu mahremiyeti ihlal etme ve cinsel yaşamı da dahil olmak üzere başvurucunun özel hayatının mahremi yetkililerin gözetimine sunma anlamına geleceğini değerlendirmektedir. Ancak kararında Aile Mahkemesi, başvurucunun özel hayatını ilgilendiren bu hususları dikkate almış görünmemektedir.

57. Mahkeme son olarak, boşanmış bayanların kadın biyolojisinin hususiyetlerinden, özellikle anne olarak oynayabilecekleri rolden ve doğurma yeteneklerinden dolayı yeniden evlenmeden önceki herhangi bir hamileliği topluma açıklama görevlerinin olduğunu ve doğmamış muhtemel bir çocuğun ve ilgili diğer tarafların menfaatlerini koruma adına bekleme süresi dezavantajına katlanmaları gerektiğini akla getiren Aile Mahkemesinin vardığı sonucun altında yatan kabullere dair kaygılarını belirtmektedir. Bu varsayım, esasen üreme fonksiyonuna bağlı olarak kadın cinsiyetine geleneksel bir bakış açısını yansıtmaktadır ve bunun, bir birey olarak kadının şahsi tatmin açısından taşıdığı fiziksel ve psikolojik önemi göz ardı etmektedir (bkz. *Carvalho Pinto de Sousa Morais/Portekiz*, No. [17484/15](#), § 52, 25 Temmuz 2017).

58. Yukarıdaki hususları dikkate alan Mahkeme, boşanmasını takiben yeniden evlenmeden önce başvurucuyu 300 günlük bekleme süresine tabi tutmanın ve bu bekleme süresinin kısaltılması için açmış olduğu yargılamanın tarafı olarak hamile olmadığına ilişkin sağlık raporu sunmasını istemenin acil herhangi bir sosyal ihtiyaca hizmet etmediğini, güdülen meşru amaçlarla orantılı olmadığını ve ilgili ve yeterli gerekçelerle haklı kılınmadığını değerlendirmektedir. Dolayısıyla, mevcut davada başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale, demokratik bir toplumda gerekli değildir.

59. Bu itibarla, Sözleşme'nin 8. maddesinin bir ihlali söz konusudur.

III. SÖZLEŞME'NİN 12. MADDESİYLE İLİŞKİLİ BİÇİMDE 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

69. Ulusal mevzuatlarda evlilik için gerekli kılınan koşullar meselesi, bütünüyle Sözleşmeciler Devletlerin takdir payı içinde kalmamaktadır. Eğer böyle olsaydı devletler,

diledikleri takdirde, evlenme hakkının kullanılmasını uygulamada tamamen yasaklayabilirlerdi. Bu husustaki takdir payı, böylesine geniş olamaz (bkz. *Delecolle/Fransa*, No. 37646/13, § 55, 25 Ekim 2018).

71. Sözleşme'nin 12. maddesinden boşanma diye bir hak çıkartılamıyorsa da eğer ulusal mevzuat, boşanmaya izin veriyorsa; boşanmış kişilerin, gayrı makul kısıtlamalara tabi tutulmaksızın yeniden evlenme hakkını güvence altına alması gerekmektedir (bkz. *F./İsviçre*, 18 Aralık 1987, § 38, A Serisi No. 128). Örneğin, üç yıl boyunca yeniden evlenme yasağı, 12. maddeye aykırı bulunmuştur (bkz., bahsedilen karar, §§ 33-40).

72. Sözleşme'nin 14. maddesi ise Sözleşme tarafından tanınan hak ve özgürlüklerin kullanımında, objektif ve makul gerekçeler olmaksızın benzer durumlarda bulunan kişilere farklı şekilde davranılmasını yasaklamaktadır (bkz. *Burden/Birleşik Krallık*, yukarıda anılan karar, § 60). Bununla birlikte ancak ayırt edilebilir bir niteliğe (duruma) dayalı farklı muameleler, 14. madde anlamında ayrımcı bir özellik barındırabilmektedir (bkz. *Carson ve Diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], No. [42184/05](#), § 61, AİHM 2010; *Fábián/Macaristan* [BD], No. [78117/13](#), § 113, 05 Eylül 2017; *Molla Sali/Yunanistan* [BD], No. [20452/14](#), § 134, 19 Aralık 2018).

73. Devletlerin farklı muamele hususunda sahip oldukları takdir payı, ırk ve cinsiyet gibi içsel ve değişmez bir kişisel özelliğe dayandığı durumlarda çok dardır (bkz. *D.H. ve Diğerleri/Çek Cumhuriyeti* [BD], No. [57325/00](#), § 196, AİHM 2007-IV; *J.D. ve A/Birleşik Krallık*, No. [32949/17](#) ve [34614/17](#), § 89, 24 Ekim 2019). Bununla birlikte, söz konusu durum kısmen bireysel bir tercihin sonucu olduğunda; takdir payı çok daha geniştir ve muamele farklılığını haklı gösteren nedenlerin o kadar kuvvetli olması gerekmemektedir (bkz. *Bah/Birleşik Krallık*, No. [56328/07](#), § 47, AİHM 2011; gerekli uyarlamalarla, *Makarçeva/Litvanya* (k.k.), No. [31838/19](#), § 68, 28 Eylül 2021).

74. Cinsiyet eşitliğine yönelik gelişim artık Avrupa Konseyi üye devletlerinin önemli bir amacıdır ve bu tür farklı muamelelerin Sözleşme'ye uygun görülebilmesi için çok güçlü gerekçelerin bulunması gerekmektedir (bkz. *Burghartz/İsviçre*, 22 Şubat 1994, § 27, A Serisi No. 280-B; *Schuler-Zraggen/İsviçre*, 24 Haziran 1993, § 67, A Serisi No. 263). Bir ülkede hâkim olan geleneklere, genel varsayımlara veya çoğunluğun sosyal tutumlarına yapılan atıflar, cinsiyet temelinde farklı muameleyi haklı çıkarmaya yeterli değildir. Devletler örneğin, erkeklerin ailede birincil, kadınların ise ikincil bir rol oynadığı fikrine dayanan gelenekleri dayatamazlar (par. 74; bkz. *Konstantin Markin/Rusya* [BD], No. [30078/06](#), § 127, AİHM 2012; *Ünal Tekeli/Türkiye*, No. [29865/96](#), § 63, AİHM 2004-X (alıntılar)).

78. Mahkeme hâlihazırda, boşandıktan sonra yeniden evlenmeyi planladığına dair herhangi bir kanıt sunmamış olmasına ve bekleme süresinin kaldırılması için ulusal makamlar önünde açtığı davada kendisinden istenen sağlık raporunu almayı reddetmiş

olmasına rağmen; başvurucunun boşandıktan sonra 300 günlük bekleme süresine uyma yükümlülüğünün evlenme hakkı kapsamına girdiğine karar vermiştir (bkz. yukarıdaki 29. paragraf). Dolayısıyla, 12. maddeyle bağlantılı olarak 14. madde mevcut olaya uygulanabilir.

80. Böyle bir süreye uymaları gerekmeksizin yeniden evlenmekte serbest olan erkeklerin aksine olarak sadece kadınlar, Medeni Kanun'un 132. maddesi uyarınca bekleme süresine tabi tutulmaktadır.

81. Mahkeme daha önceden, yalnızca kadınların hamilelik gerekçesiyle farklı muameleye uğrayabileceğine ve bu nedenle, haklı kılınmadığı takdirde; böyle bir muamele farklılığının, cinsiyet temelinde doğrudan ayrımcılık anlamına geldiğine hükmetmiştir (bkz. *Napotnik/Romanya*, No. [33139/13](#), § 77, 20 Ekim 2020).

87. Mevcut davada soy bağıını belirlemenin, boşanmış kadınlara şikâyet konusu bekleme süresinin bu maksatla uygulanabileceği meşru bir amaç oluşturduğunu varsayarak hareket eden Mahkeme, cinsiyet temelinde farklı muameleye ilişkin olarak devletlere tanınan dar takdir payını dikkate alarak tartışmalı tedbirin bu amacı gerçekleştirmek için gerekli olup olmadığına karar verecektir.

88. Mahkeme bu bakımdan, boşanmış kadınlara bu amaçla bekleme süresi uygulamanın ve bunu kaldırtmak için yetkililere hamile olmadıkları yönünde sağlık raporu sunmalarını gerektirmenin manasızlığına ve etkisizliğine dair hâlihazırda varmış olduğu tespitlere işaret etmenin yeterli olacağını değerlendirmektedir (bkz. par. 55). Sonuç olarak, hamile olabilecekleri temelinde boşanmış kadınlara bir bekleme süresi koyma uygulamasının ve bundan vazgeçirtmek istiyorlarsa, böyle olmadıklarını ispatlamalarını istemek, cinsiyet temelinde doğrudan ayrımcılık oluşturmaktadır (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Jurčić/Hırvatistan*, No. [54711/15](#), § 51, 04 Şubat 2021).

89. Mevcut olayda Aile Mahkemesinin başvurucunun talebini reddederken dayandığı, anne olarak muhtemel rolleri ve doğurma yetenekleri dolayısıyla kadınların topluma karşı bir görevlerinin olduğu kavramı gibi cinsiyetçi kalıplar, yukarıda belirtildiği üzere Avrupa Konseyi üye devletlerinin başlıca amaçlarından biri olan gerçek, esaslı ve cinsel eşitliği başarmaya ciddi bir engel teşkil etmektedir. Ek olarak ulusal makamlar nezdindeki bu şekildeki mülahazalar, cinsiyet eşitliği meselelerindeki ilgili uluslararası standartlara aykırı düşüyor gibi de görünmektedir.

90. Dolayısıyla Mahkeme, tıbbi muayene yoluyla hamile olmadıklarını ispatlayamazlarsa; boşanmış kadınların muhtemel hamilelik dolayısıyla, evlenmeden önce 300 günlük bekleme süresine uymaları şartının, doğmamış muhtemel bir çocuğun soy bağına ilişkin belirsizliği önleme amacı tarafından haklı kılınmayan, cinsiyet temelli doğrudan ayrımcılık oluşturduğunu sonucuna ulaşmaktadır.

91. Somut olayın şartlarında Mahkeme, başvurunun cinsiyeti temelinde tabi tutulduğu farklı muamelenin ne objektif olarak haklı kılındığını ne de gerekli olduğunu değerlendirmektedir.

92. Bu itibarla, Sözleşme'nin 12. maddesiyle ilişkili biçimde 14. maddenin bir ihlali söz konusudur.

IV. SÖZLEŞME'NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

94. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi önünde geçen süreden de şikâyet etmiştir.

97. Anayasa Mahkemesi önündeki yargılamalar, kural olarak 6/1 maddenin kapsamı dışında değildir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Süßmann/Almanya*, 16 Eylül 1996, § 39, Kararlar Derlemesi 1996-IV).

98. Başvurucu, 03 Nisan 2020 tarihinde kararını açıklayacak olan Anayasa Mahkemesine 22 Ocak 2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Yargılama bu itibarla, dört yıl iki ay ve on iki gün sürmüştür.

100. Başvurucu tarafından dile getirilen meselelerin karara bağlanmasının, başvurunun durumunun ötesine geçen ve söz konusu yasal hükmün amaçlarının ve Anayasa ve Sözleşme ışığında uygun yorumunun kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini gerektiren muhtemel sonuçları olduğu ve bu meselelerin belirli bir karmaşıklığa sahip olduğu tartışmasızdır (bkz., gerekli uyarlamalarla, *A.T./Slovenya* (k.k.), No. [20952/21](#), § 19, 20 Eylül 2022).

101. Mahkeme ayrıca, 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsüne karşılık olarak olağanüstü hâlin ilan edilmesini takip eden süreçte Anayasa Mahkemesinin istisnai şekilde ağır bir iş yüküyle karşı karşıya kaldığını daha önceden tespit etmiştir (bkz. *Mehmet Hasan Altan/Türkiye*, No. [13237/17](#), § 165, 20 Mart 2018). Olağanüstü hâl bağlamında yapılan çok sayıdaki bireysel başvurunun nitelikleri gereği, başvurunun bireysel başvurusuyla kıyaslandığında belli bir önceliği gerektirdiğini kabul etmiştir.

102. Mahkeme son olarak, başvurunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvurusu vaktinde, 300 günlük bekleme süresinin halihazırda dolmuş olduğunu ve Yüksek Mahkemenin kararının, o aşamada başvurunun özel hayatı üzerinde hiçbir etki yapamayacak olduğunu kaydetmektedir. Her hâlükârda, bireysel başvurunun ortaya koyduğu sorunun, Anayasa Mahkemesine özel bir ivedilik bağlamında inceleme yükümlülüğü getirdiği kabul edilemez.

103. Yukarıdakilerin ışığında Mahkeme, kesinlikle fevkalade uzun sürmüş olmakla birlikte; Anayasa Mahkemesi önündeki yargılamanın süre olarak gayrimakul olarak görülemeyeceği sonucuna ulaşmaktadır (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Peter/Almanya*, No. [68919/10](#), § 47, 04 Eylül 2014).

104. Dolayısıyla, yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetin, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle reddedilmesi gerekmektedir.

V. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

108. Mahkeme, mevcut davada ihlal tespiti kendisinin başvuru tarafından uğranılan manevi zararlar için yeterli adil tazmin oluşturduğunu değerlendirmektedir.

111. Masraf ve giderlere ilişkin olarak ise başvurucuya, 564,01 avro ödenmesi makul olacaktır.

Yargıç Krenc, karara ekli olan bir mutabık görüş açıklamıştır.